

Terror og forsikring

Synspunkter sammenfattet af Erik B. Johansen

Erik B. Johansen
glebj@mail.dk

NFT vil i dette og næstfølgende nummer belyse emnet terror fra forskellige synsvinkler. Vi starter i dette nummer med problemstillingen set ud fra et

- o politimæssigt efterretnings synspunkt
- o militært synspunkt og et
- o nationalt politisk synspunkt.

I næste nummer vil vi beskrive de forsikringsmæssige aspekter af emnet terror på baggrund af resultatet fra en arbejdsgruppe nedsat under Økonomi- og Erhvervsministeriet med deltagelse af repræsentanter fra Økonomi- og Erhvervsministeriet, Finansministeriet, Justitsministeriet, Dansk Industri, Danmarks Rederiforening og Forsikring&Pension.

Indledning

Terror og truslen om terror er først og fremmest et angreb på den menneskelige tillid, vi tager for givet i hverdagen. En bevidsthed om, at terrorhandlinger kan ramme os hvor som helst i samfundet med enorme skadevirkninger som død og ødelæggelse. Terror er et udslag af uforsonligt had, paranoia og enorm aggression. Det er hele samfundet, der udfordres, når terroren lurser på overfladen. Terror er blevet en del af den globale virkelighed, og foruden de rent menneskelige tragedier kan vi bl.a. se, hvor skrøbelige de finansielle markeder er som følge af en terroraktion, og finansiell stabilitet er ikke alene afgørende for den finansielle sektor, herunder forsikringsbranchen, men

for samfundet som helhed. Hvis der ikke er en forsikringsbranche, vil der heller ikke være et sted, hvor kunderne kan blive forsikret eller få erstatning udbetalt. Finansiell stabilitet er også afgørende for den enkeltes økonomiske tryghed.

Derudover er der en meget konkret problemstilling for skadeforsikringsselskaberne. En forsikringspræmie beregnes lidt forsimplet udtrykt som risikoen for, at skaden sker, gange skadens formodede omfang. Det kan være svært at beregne risikoen for terror på dansk jord men konsekvenserne og omfanget er endnu vanskeligere at overskue. Vi er meget tæt på spørgsmålet om, hvad man får, når man ganger nul med uendeligt.

Erik B. Johansen er dansk redaktør for NFT.

Politiets Efterretningstjenestes rolle i kontraterror indsatsen

(Politimester Lars Findsen, chef for Politiets Efterretningstjeneste)

Den 7. juli 2005 blev London som bekendt ramt af terrorhandling mod transportsystemet, hvor over 50 personer blev dræbt og over 700 sårede. 14 dage efter, den 21. juli 2005 blev London ramt af et mislykket terrorangreb.

Politiets Efterretningstjeneste anmodede – ligesom tjenesten gjorde det efter terrorhandlingerne i Madrid 2004 – politikredsene om at være opmærksomme på alle relevante oplysninger, episoder og hændelser.

Desuden blev politikredsene anmodet om at tage kontakt til de sektorer og operatører, som er ansvarlige for infrastrukturelle knudepunkter og lokaliteter/faciliteter, hvor der typisk kan være større menneskemængder samlet.

Endvidere tog Politiets Efterretningstjeneste direkte kontakt til relevante samarbejdspartnere i bl.a. Kontaktgruppen for Kontraterrorisme, herunder transportsektoren, med tilsvarende anbefalinger om at udvise skærpet opmærksomhed.

Madrid og London på terrorkortet

Terrorhandlingerne i Madrid og London viser, at selv lande, der som Spanien og England generelt vurderes at være godt rustet til at håndtere terrorisme, kan rammes.

Den vestlige verden står overfor et komplekst og diffust trusselsbillede, hvor det er blevet sværere at identificere den konkrete trussel.

At også Danmark er kommet på den internationale terrorismes landkort illustreres bl.a. af de mange internettrusler mod den vestlige verden, herunder Danmark, som i de senere år er blevet fremsat, ikke mindst efter London. I en række af disse trusler nævnes bl.a. Danmark som muligt mål på grund af engagemen-

terne i Irak og Afghanistan. Det er i mange tilfælde ikke muligt at afgøre, i hvor høj grad grupperne eller personerne råder over egentlig operativ kapacitet eller der blot er tale om såkaldte netgrupper, som agerer ved at udsende diverse trusler i cyberspace.

Danmark udpeget som mål

Men omvendt kan man heller ikke ignorere disse trusler. Det er klart, at det giver anledning til en vis bekymring når lande, herunder Danmark, på denne måde udpeges som mål.

Det kan først og fremmest skabe frygt, men herudover kan det medvirke til, at andre grupper, som råder over den nødvendige operative kapacitet inspireres til at udføre terrorhandling mod de pågældende lande. De fremsatte trusler på Internettet tages derfor alvorligt og efterforskes selvsagt løbende, ligesom de indgår i Politiets Efterretningstjenestes vurdering af situationen i Danmark. Derfor er tjenesten også optaget af sammen med sine samarbejdspartnere at spore afsenderne, hvilket i flere tilfælde er lykkedes.

I de seneste år har Politiets Efterretningstjeneste forsøgt at matche udfordringerne i forhold til dette komplekse trusselsbillede ved dels at styrke tjenestens operative og overvågningsmæssige aktiviteter, dels at styrke tjenestens eksterne og koordinerende rolle. Sidstnævnte er udtryk for én af grundpillerne i efterretningstjenestens strategi i disse år, nemlig at styrke samfundets samlede robusthed og modstandskraft mod terror. Det sker i erkendelse af, at samfundet i sin helhed – bl.a. som følge af det komplekse trusselsbillede – i langt bredere forstand end hidtil må inddrages i sikringen af det danske samfund, med andre ord, at det er nødvendigt at inddrage alle gode kræfter i kontraterrorindsatsen.

Det udvidede samarbejde

Denne strategi har udmøntet sig i en lang række initiativer, bl.a. i form af etableringen af partnerskaber med myndigheder, instituti-

oner og virksomheder. Desuden har tjenesten aftalt med Hjemmeværnet, at Politiets Efterretningstjeneste i forbindelse med kurser og uddannelse i Hjemmeværnet bl.a. vil orientere om trusselsbilledet og om, hvilke forhold det kan være relevant at være opmærksom på, f.eks. mistænkelige eller usædvanlige hændelser, afvigelser i normalbilledet mv. Efter min opfattelse bør vi også overveje mulighederne for at inddrage sådanne forhold i forbindelse med uddannelsen af nye værnepligtige. Der er behov for løbende at vurdere, om vi er godt nok rustet til at imødegå truslen fra den internationale terrorisme.

Terror

(Af Anders Olesen, oberst, chef for Lokalforsvarsregion København)

Der er et yndigt land! Danmark – et demokratisk og fredeligt land, men alligevel er ordene terror og terrorisme blevet dagligt anvendte ord. Der er sket en drastisk udvikling globalt og dermed også i Vesten. Det der tidligere skete langt væk er rykket nærmere og blevet en realistisk mulighed, som vi skal lære at leve med, også i Danmark.

Senest har Politiet her i efteråret anholdt en række personer, der er sigtet for at forberede en terrorhandling, bl.a. var de i gang med at skaffe eller fremstille sprængstoffer.

Ifølge dansk TV2 mener 58% af befolkningen, at et terrorangreb er meget sandsynligt.

Der er fokus på området, og alle tager det alvorligt, men om beredskabet er godt nok er ikke så nemt at vurdere. Hvad er godt nok? Terrorismen er i høj grad uforudsigelig både på tid, sted og metode. Når eget og uskyldiges liv ikke har betydning, vil man aldrig kunne gardere sig 100%. Kunsten er derfor at udnytte de ressourcer og muligheder vi har bedst muligt. Set fra Lokalforsvarsregionens side kan opgaven opdeles i to afgørende forskellige hovedområder, nemlig den forebyggende

del og den del, der omfatter alt efter en terroraktion.

Det forebyggende arbejde

Hvor der ikke umiddelbart er en konkret trussel, yder politiet allerede nu en stor indsats gennem efterretningsindhentning, patruljering, overvågning, synlighed, samarbejde med andre tjenester/sektorer mv.

Dette sammen med den samlede befolknings årvågenhed og melding om mistænkelig adfærd, unormale ting osv. er grundlaget for at kunne identificere en evt. trussel, så politiet kan efterforske/undersøge, konkretisere og forhåbentlig imødegå. Vi har allerede set flere sådanne eksempler med efterladte kasser, tasker, kufferter m.m., hvor de nødvendige forholdsregler er truffet. Det har virket indtil nu, og lykkeligvis har der kun været tale om falsk alarm, men det må ikke medføre mindre opmærksomhed, for en dag kan det være alvor. Vi har alle et ansvar og må lære at acceptere de ulemper, det giver med togforsinkelser, trafikomlægninger, afspærringer osv. Denne forebyggende indsats ydes altså med de normale ressourcer samt gennem befolkningens årvågenhed.

Konkrete trusler

Forestiller man sig en trussel mod nøglepunkter i infrastrukturen, er politiets ressourcer ikke tilstrækkelige. I sådanne tilfælde vil det være en helt naturlig mulighed at bruge Hjemmeværnet med alle dets frivillige, engagerede og kompetente medlemmer til overvågning, sikring, bevogtning og evt. udgangskontrol på særligt udvalgte nøgleområder.

Når ulykken er sket

Indsatsen vil afhænge af omfanget. Kan politiets og redningsberedskabets egne ressourcer ikke klare opgaverne alene, vil der være en lang række områder, hvor Hjemmeværnet vil kunne indsættes, så skaderne og ikke mindst følgeskaderne begrænses mest muligt. Så-

danne situationer er et af de områder Hjemmeværnets nye uddannelse fokuserer på og anvendelsesmulighederne er mangfoldige, f.eks. rydning af områder, afstivning, afspærring, trafikkontrol, førstehjælp, båretransport, kontrol med opmarchområder, sorteringspladser for sårede og samlested for døde, registrering, evakuering af ikke tilskadede og let tilskadede til ydre samleområder, tilførsel af forsyninger, afsøgning af områder osv. Hjemmeværnet kan således med kort varsel levere organisatoriske og fleksible enheder, som et væsentligt supplement til løsning af opgaver for såvel politiet som redningsberedskabet.

Alle disse forhold drøftes og indøves på det regionale niveau, hvor de forskellige sektorer er repræsenteret, så der skabes gensidigt kendskab til muligheder, kapaciteter og procedurer, som løbende søges forbedret og optimeret med henblik på at opnå en afbalanceret kapacitet, som afhængigt af situationens alvor kan tilføres ekstra ressourcer.

Danmark som frontløber i kampen mod terror

(MF Kristian Pihl Lorentzen (V), Medlem af Folketingets Forsvarsudvalg og Udenrigsudvalg)

Danmark på landkortet

Vi er nødt til at forholde os nøgternt og realistisk til den stående terrortrussel. Visse grupper har ligefrem fremsat trussel om, at Danmark kunne blive et terrormål. Mediernes barske reportager fra tidligere terroraktioner ude i verden minder os alle om, at vi langt fra er usårlige. Terrorangreb rettes ikke kun mod amerikanske interesser. De rammer også europæere, egyptere, tyrkere og indonesere. Vi står således overfor en uforudsigelig og asymmetrisk trussel.

Vi kan ikke som strudsen bare stikke hovedet i busken og håbe på, at truslen forsvinder

af sig selv. Det fanatisk AL-Qaeda netværk opererer overalt i verden og i mange lande er der såkaldte sovende celler, der på kommando kan vækkes til at planlægge og udføre et angreb.

Vi må desværre erkende, at der også i Danmark findes grupper af personer, der mere eller mindre åbenlyst sympatiserer med terrorisme som middel i en vanvittig kamp. En kamp, der bunder i en fanatisk og middelalderlig sammenblanding af politik og religion. En kamp hvor målet helliger ethvert tænkeligt middel.

Det er effektivt at gøre folk utrygge. Det er derfor vigtigt, at vi lader dagligdagen gå videre. Vi skal ikke mure os inde i hjemmet af skræk for at bevæge os ud i det offentlige rum, for at tage bus, tog eller metro eller deltage i større arrangementer. Der må ikke blive oppisket en stemning af overdreven frygt.

International kamp mod terror

Der har længe hersket uenighed om definitionen på terrorisme. Herunder skelnen mellem terrorister og frihedskæmpere. Det er derfor glædeligt at der i regi af FN er vedtaget følgende klokkeklare definition på terrorisme: Enhver voldelig handling mod civile med henblik på at skræmme en befolkning eller tvinge en regering eller internationale organisationer til at handle på en bestemt måde.

Terrorisme er et globalt problem på tværs af grænser. Bekæmpelse af terrorisme løses derfor bedst gennem internationalt samarbejde. FN, EU, OSCE og NATO er alle organisationer, der er aktive i håndteringen af terrorisme. Dette arbejde skal styrkes. Det forhindrer dog ikke, at de enkelte lande selv tager yderligere initiativer.

Hjemlig indsats mod terror

Der er også behov for fokus på den hjemlige indsats mod terror. Først og fremmest skal der sættes kraftigt på en systematisk overvågning af grupper og enkeltpersoner, der sympatisere-

rer med terror. Den bedste metode til bekæmpelse af terror er at opdage planer om angreb inden de føres ud i livet. Politiets Efterretningstjeneste spiller en vigtig rolle i denne forbindelse. Vi skal sikre, at fanatiske grupperinger i Danmark ikke i fremtiden kan bidrage til indsamling af penge til internationale terror-netværk.

Kun de færreste ønsker et overvågnings-samfund eller en politistat. Men vi er nødt til at forholde os realistisk til terrormuslen. Vi må skele til de britiske erfaringer med, at en konsekvent videoovervågning på stærkt befærdede steder i det offentlige rum bidrog til hurtig pågribelse af terroristerne. Vi må have en debat om, hvor langt vi er villige til at gå på kompromis med vort åbne samfund og borgernes frihedsrettigheder for at kunne øge borgernes sikkerhed. Dette er en yderst vigtig balance.

Samfundet har også brug for et effektivt totalberedskab, hvor vi på forhånd har indøvet en hurtig indsats, hvis det værste skulle ske. Politiet, Forsvaret – herunder specialstyrkerne – Hjemmeværnet og Det Civile Beredskab er alle vigtige elementer i dette totalforsvar. Regelmæssige øvelser med realistiske scenarier skal sikre et effektivt totalforsvar i alle landets regioner.

Ingen garantier mod terror

Vi må ikke gøre os illusioner. Ingen kan give garantier mod et terroranslag. Men vi skal alligevel deltage aktivt i forebyggelse af terror både nationalt og internationalt. Vi kan styrke det net af internationale relationer, der giver en stærk fælles indsats. Vi kan sørge for at være beredte til at håndtere en konkret trussel eller et anslag. Og vi kan nægte at lade terrorister forhindre os i at opretholde en normal dagligdag i et åbent og demokratisk samfund.

Kun derved kan vi vise terroristerne, at vi ikke lader os kue.

(Note. Ovenstående bidrag er i lettere bearbejdet og forkortet omfang hentet fra bladet "Folk og Forsvar" nr.3, september 2005 – 6.årgang udgivet af den forsvars-og sikkerhedspolitiske organisation Folk og Forsvar.)

Afsluttende bemærkninger

Det er hele samfundet, der udfordres, når terroreren lurser. Kan vi fastholde de værdier, vores samfund hviler på eller smitter terroristerne os? Hvis vi møder trusler med fasthed, forbrydelser med rettergang og straf og forskellighed med tolerance og dialog, kan terroreren aldrig vinde.

I næste nummer af NFT vil vi belyse, om og i hvor stor udstrækning terror overhovedet kan forsikres og se på de økonomiske konsekvenser for de enkelte forsikrings-selskaber, forsikringsbranchen og for genforsikringsbranchen.